

9. On education: Law of Ukraine dated September 5 2017r. №2145-VIII / Verkhovna rada Ukrainy. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].

10. The program for secondary schools. Vocational training grades 5–9 [Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Trudove navchannia 5–9 klasy]. Retrieved from <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56126>. [in Ukrainian].

11. Siegfried, C., Wuttke E. (2016). How can Prospective Teachers Improve their. Economic Competence Results of an Intervention Study. Vol. 1. 65–86. [in English].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЕЛЬ Борис Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: економічна підготовка здобувачів освіти, організація освітнього процесу майбутніх учителів трудового навчання та технологій, формування їх економічної компетентності.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHEVEL Borys Oleksandrovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Technological and Vocational Education Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University.

Scientific interests: economic training of students, organization of the educational process of future teachers of labor training and technologies, formation of their economic competence.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 378.147.091:78 (045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-368-371

ШЕВЦОВА Олена Борисівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-5318-5286>

e-mail: egorbenko95@gmail.com

**СПІВ-ТВОРЧИСТЬ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ**

У статті аналізуються наукові праці відомих педагогів-музикантів, у яких художньо-виконавська інтерпретація визначається як активний творчий процес, індивідуальне, неповторне художньо-образне розуміння змісту музичного твору.

Встановлено, що виконавська інтерпретація передбачає творчий пошук, ціннісне осмислення й оцінку музичного твору, завдяки чому створюється адекватний, але не тотожний авторському баченню художній образ, що містить весь потенціал «Я» особистості виконавця в процесі художнього пізнання. Тому наявність високого ступеня творчої самостійності, розвиненості неповторного асоціативного комплексу, фантазії, уяви, мистецтва перевтілення, співпереживання і співтворчості в художньо-інтерпретаційному процесі сприяє нестереотипному розв'язанню творчих завдань, «входженню» в глибинні прошарки музичного твору, діалогічності художнього спілкування, художнього діалогу і спів-творчості з автором музичного твору.

Суб'єктивізація відтворення музичного образу є закономірним явищем, оскільки кожен виконавець відрізняється рівнем обсягу знань, умінь, розвитком емоційно-емпатійної культури, технікою виконання, досвідом художнього сприйняття, розвитком музичних здібностей та іншими виконавськими якостями, що характеризують його як унікальну особистість і детермінують індивідуальний художньо-інтерпретаційний процес.

Доведено, що саме завдяки елементам співтворчості, збагаченню художньо-інтерпретаційного процесу неординарним мисленням виконавця, його особистісно-індивідуальним ставленням до твору художня інтерпретація стає не тільки адекватною й переконливою, а особистісно-переконливою, особистісно-адекватною, гармонійно поєднуючи класичне трактування твору з індивідуальним баченням й відчуттям його сутності, реалізується духовно-особистісний потенціал твору, настає стан, що сприяє розв'язанню особистісного завдання.

Через співтворчість здійснюється діалогічність свідомостей, розуміння іншого як самого себе, переживання «духу» музичного твору. Здатність до співтворчості як певний спосіб діалогового спілкування між композитором і тим, хто осягає художній образ, визначає рівень музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: інтерпретація, діалог, співтворчість, майбутній вчитель музичного мистецтва.

SHEVTSOVA Olena Borysivna –

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Art Education

of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-5318-5286>

e-mail: egorbenko95@gmail.com

**CO-CREATURE IN THE PROCESS OF MUSICAL AND PERFORMING INTERPRETATION
OF AN ARTISTIC IMAGE**

The article analyzes the scientific works of famous music educators, in which artistic and performing interpretation is defined as an active creative process, an individual, unique artistic and figurative understanding of the content of a musical work.

It has been established that performing interpretation involves a creative search, valuable understanding and evaluation of a musical work, thanks to which an artistic image is created that is adequate, but not identical to the author's vision, containing the full potential of the «I» of the performer's personality in the process of artistic cognition. Therefore, the presence of a high degree of creative independence, the

development of a unique associative complex, fantasy, imagination, the art of reincarnation, empathy and co-creation in the artistic-interpretive process contributes to the non-stereotypical solution of creative tasks, "entering" the deep layers of a musical work, dialogicity of artistic communication, artistic dialogue and co-creation with the author of the musical work.

Subjectivization of the reproduction of a musical image is a natural phenomenon, since each performer differs in the level of knowledge, skills, development of emotional and empathic culture, performance technique, experience of artistic perception, development of musical abilities and other performance qualities that characterize him as a unique personality and determine individual artistic and interpretive process.

It has been proven that precisely thanks to the elements of co-creation, the enrichment of the artistic interpretation process with the extraordinary thinking of the performer, his personal and individual attitude to the work, the artistic interpretation becomes not only adequate and convincing, and personally-convincing, personally-adequate, harmoniously combining the classical interpretation of the work with an individual vision and feeling of its essence, the spiritual-personal potential of the work is realized, a state that contributes to the solution of the personal task is reached.

Through co-creation, the dialogue of consciousness, the understanding of the other as oneself, and the experience of the "spirit" of the musical work are carried out. The ability to co-create as a certain way of dialogic communication between the composer and the one who understands the artistic image determines the level of musical performance competence of the future teacher of musical art.

Keywords: *interpretation, dialogue, co-creation, future teacher of musical art.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Творча діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва зумовлюється здатністю до художньої інтерпретації, адекватного відтворення художнього образу. Важливу роль у цьому процесі відіграють художньо-інтерпретаційний досвід, творчо-інтелектуальні якості, розвиненість асоціацій, володіння емоційно-почуттєвою культурою, здатністю майбутніх фахівців до повноцінного художнього діалогу.

Зазначимо, що володіння тільки суто технічно-інструментальними вміннями не є запорукою адекватного відтворення художнього образу. Складний процес художньої інтерпретації передбачає здатність майбутнього фахівця творчо осмислювати музичний образ, знаходити правильні способи його розуміння, здійснення контролю та самоконтролю за допомогою творчих «механізмів», що передбачають здатність виконавця вступати в художній діалог з автором музичного твору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією із сутнісних ознак професіоналізму є художня інтерпретація. Про це читаємо у наукових працях сучасних педагогів-музикантів, зокрема, О. Олексюк, Г. Падалки, Л. Паньків, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Щолокової та ін., які підкреслюють, що особистість майбутнього фахівця музичного мистецтва розвивається, формується й реалізується в процесі художньої інтерпретації і через художню інтерпретацію [3; 5; 6].

Представники сучасної теорії художньої інтерпретації порушують питання впливу художньо-образного змісту твору на виконавця, розкривають значення засобів художньої виразності, їх специфічних особливостей, можливостей впливати на емоційну сферу інтерпретатора, відтворювати складні процеси людської психіки.

У науковій праці «Педагогіка мистецтва» Г. Падалка підкреслює, що художня інтерпретація – це основний вид художньої діяльності у виконавських мистецтвах (Г. Падалка). Важливими є твердження психологів, педагогів про те, що художня інтерпретація пов'язана з усіма музично-виконавськими формами і видами діяльності: інструментальною, вокальною, диригентською, композиторською, критичним судженням та ін. (О. Костюк, О. Ростовський, О. Рудницька та ін.), які вирізняючись за предметом і способами дій, ґрунтуються і містять як відтворювальні й репродуктивні аспекти, так і творчі, що передбачають здатність виконавця заглибитися в авторське відчуття образу та якомога повніше передати його у власному трактуванні, виявити власне розуміння тексту, власні

почуття, передати особливості власного сприйняття того, що створив автор [3, с. 190], тобто вступити з ним у художній діалог, у співтворчість.

Мета статті – розкрити значення й особливості співтворчості у процесі художньої інтерпретації музичного твору.

Виклад основного матеріалу дослідження. У «Музичній енциклопедії» поняття «інтерпретація» (від лат. *interpretatio*) – роз'яснення, тлумачення) визначається як художнє тлумачення співаком, інструменталістом, диригентом, камерним ансамблем музичного твору у процесі його виконання, розкриття ідейно-образного змісту музичного твору виражальними і технічними засобами виконавського мистецтва.

Відомо, що мистецькі твори виконують роль засобу спілкування і для повноцінного функціонування потребують обов'язкової участі інтерпретатора – суб'єкта художньої взаємодії, художньої «розмови», «внутрішньої діалогічності», що спричиняє розуміння змісту художнього твору.

Як особлива духовно-практична діяльність, художня інтерпретація має складну структуру, у якій діалектично взаємодіють інтелектуально-розумові, емоційно-почуттєві реакції, здатність до співпереживання, ідентифікації й співтворчості, які відзеркалюють динаміку емоційних реакцій «від безпосередньо-чуттєвих виявів до вищих емоцій естетичної насолоди, різнобарвну гаму витончених емоційних переливів та яскравих афективних спалахів, предметних почуттів і ледь помітних настроїв» (О. Рудницька).

Науковці підкреслюють, що процес художнього пізнання-інтерпретації характеризується тісною взаємодією емоційно-чуттєвих і аналітико-розумових механізмів свідомості інтерпретатора. Емоції та почуття, що завжди супроводжують процес художньої інтерпретації, стимулюють продуктивність когнітивно-розумового процесу й у такий спосіб поступово набувають осмисленості й концентрованості, виконують пізнавальні функції, є «глибокодумними» й «розумними».

Внаслідок складної творчої взаємодії емоційно-інтелектуальних та аналітико-пізнавальних процесів, що містять асоціативно-образне мислення інтерпретатора, вміння знаходити різні зв'язки в цілісному художньому об'єкті, стає можливим процес співпереживання, проникнення й «вживлення» в художній образ, інтеріоризація художнього змісту, повноцінне діалогове спілкування з автором твору. У такій діалогічності здійснюються складні внутрішні психологічні перетворення сприймача, відбувається заглиблення у почуттєву стихію твору,

діють механізми співпереживання, синтонії та ідентифікації [7].

Автор твору як взаємодійна сторона діалогу у свідомості інтерпретатора постає зі своєю художньо-смісловою позицією, що спричиняє внутрішній діалог виконавця (діалог між внутрішнім світом особистості й духовним «Я» музичного твору). У такий спосіб відбувається зближення духу людського «Я» з позицією «художнього «Я» автора, здійснення духовного «діалогу».

Основою пізнання художнього інваріанту твору, зазначають дослідники, є аналіз семантичного синтаксису музичної мови, усвідомлення окремих мотивів та інтонацій музичної мови; переведення семантичної конкретизації в художнє узагальнення; оформлення драматургічного задуму композитора [6].

Уміння творчого пошуку таких внутрішніх зв'язків художньо-образної системи є елементом структури художньо-інтерпретаційного досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва, сприяє реалізації духовного потенціалу музичного твору, розвитку потреби у творчому художньо-діалоговому спілкуванні.

Процес художньої інтерпретації здійснюється поетапно, передбачає поступове осмислення художньо-образного змісту: перцептивне розрізнення музичної інформації, виокремлення засобів музичної виразності, їх трансформацію, вміння об'єднувати в цілісність, досліджувати внутрішні зв'язки; диференціювати художні враження; правильно знаходити композиційний центр як ключову категорію змістової сутності музичного твору, засвоювати його виражально-сенсові формули та їх значення, аналізувати і розуміти сутність музичного твору, здійснювати інтегративні зв'язки, здійснювати аналітичні й синтезувальні операції, котрі взаємодійно коригують художньо-інтерпретаційні результати, передбачають проникнення у зміст і сутність художньо-образного змісту музичного твору. Такий процес О. Ростовський правомірно називає аналізом-інтерпретацією [5].

Слід зазначити, що всі етапи художньої інтерпретації передбачають особистісний, самостійний творчий пошук інтерпретатора, спрямовують фантазію, пам'ять, силу уявлення, асоціації, співпереживання, перевілення в художній образ, спричиняють до здійснення повноцінного художньо-емпатійного діалогу.

Художньо-інтерпретаційний процес передбачає високу міру творчої самостійності, неповторності предметно-асоціативного змісту суб'єктивного образу сприймання, нестереотипного розв'язання творчих завдань музично-виконавської діяльності, оскільки суб'єкт художньої взаємодії сам конструє мистецький твір, доповнює його зміст своєю творчою уявою, фантазією, асоціаціями (Є. Гуссерль, М. Дюфрен, Р. Ингарден, М. Каплан, Б. Реймар).

Ми поділяємо думку Г. Падалки про те, що результат і конкретна визначеність художнього образу залежить від суб'єктності виконавця, неповторних особливостей його характеру, художньо-виконавського досвіду, тезауруса, психологічного стану й передбачає значний потенціал виявлення творчого ставлення до твору, адже виконавцю слід не лише заглибитися в авторське відчуття образу та якомога повніше передати його у власному трактуванні, а й виявити власне розуміння тексту,

виявити власні почуття, передати особливості власного сприйняття того, що створив автор [3, с.190].

У цьому сенсі слушною є думка науковців про те, що виконавська інтерпретація передбачає творчий пошук «істинного» обличчя автора, ціннісне осмислення й оцінку музичного твору, завдяки чому створюється адекватний, але не тотожний авторському баченню художній образ, що містить весь потенціал «Я» особистості виконавця в процес художнього перетворення. Тому наявність високого ступеня творчої самостійності, розвиненості неповторного асоціативного комплексу, фантазії, уяви, мистецтва перевілення, співпереживання і співтворчості в художньо-інтерпретаційному процесі сприяє нестереотипному розв'язанню творчих завдань, «входження» в глибинні прошарки музичного твору, діалогічності художнього спілкування, виявленню емоційно-почуттєвих переживань суб'єкта художньої взаємодії, що надалі уможливило здійснити якісні зміни внутрішнього стану особистості й сприяти «якісним новоутворенням» (Л. Виготський).

Саме завдяки елементам такої співтворчості, збагаченню художньо-інтерпретаційного процесу неординарним мисленням виконавця, його особистісно-індивідуальним ставленням до твору художня інтерпретація стає не тільки адекватною й переконливою, а особистісно-переконливою, особистісно-адекватною, гармонійно поєднуючи класичне трактування твору з індивідуальним баченням й відчуттям його сутності, реалізується духовно-особистісний потенціал твору, настає стан, що сприяє «розв'язанню особистісного завдання».

Із аналізу наукових праць робимо висновок, що художня інтерпретація – це процес, який складається з таких етапів пізнання: засвоєння продукту первинної творчості, створення власної виконавської концепції, репетиційної роботи, сценічно-публічного виконання. На кожному з етапів формується музично-виконавський досвід, накопичуються знання, поглиблюється художній тезаурус, вдосконалюються художньо-інтерпретаційні вміння, здібності, особистісні якості виконавця.

Слід зазначити, що кожен з видів музично-виконавської діяльності передбачає особливі вияви співтворчості в процесі усвідомлення особистісного смислу твору та його відтворення, різний ступінь оригінальності й неповторності, спільними характеристиками яких є емоційність, інтелектуальність, емпатійність, інтеріоризація художнього образу, діалогове спілкування з автором твору, співтворчість, асоціативно-образне мислення, уявлення та фантазія суб'єкта художнього спілкування, інтуїція, рефлексивність як вияв актуалізованого самовираження в процесі неповторно-індивідуальної виконавської інтерпретації. Ці характеристики знаходять виявлення як на етапі первинного розуміння-осягнення змісту музичного твору, так і на завершальному, художньо-інтерпретаційному етапі, етапі музичного виконання.

Суб'єктивізація відтворення музичного образу є закономірним явищем, оскільки виконавець не може абсолютно точно «розшифрувати» нотний текст, проникнути в глибинні прошарки музичного твору, духовний світ автора, його творче мислення, а отже, й адекватно відтворити художній образ, адже кожен виконавець відрізняється рівнем обсягу знань, умінь, розвитком емоційно-емпатійної культури, художньою технікою, досвідом виконавської діяльності,

розвитком музичних здібностей та іншими виконавськими якостями, що характеризують його як унікальну особистість і детермінують індивідуальний художньо-інтерпретаційний процес.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Співтворчість у процесі художньої інтерпретації є складним комплексом раціонально-інтелектуальної, почуттєво-емоційної й творчої діяльності інтерпретатора, виявляється в процесі аналізу-інтерпретації через здатність інтерпретатора-виконавця здійснювати своєрідно-переконливий, художній діалог з автором твору, розуміти художній образ у єдності змісту й форми, володіти різнобарвною гамою почуттів і переживань, розвиненим розумово-аналітичним мисленням, багатим асоціативно-образним фондом, адекватністю оцінювання художньої інформації, суб'єктивністю і неповторністю, творчим пошуком особистісно-значущих смислів, співзвучних власному духовному світу, самореалізацією й самовираженням виконавця як творчої особистості.

Усі вищевказані характеристики співтворчості, створюючи складну інтегративну систему, репрезентуються надалі в практичній діяльності й є ознаками сформованості музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика. К., 2006. 432 с.
2. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посіб. К., 2006. 188 с.
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. К., 2008. 274 с.
4. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання : навч.-метод. посіб. К., 1997. 248 с.

5. Рудницька О. П. Сприйняття музики і педагогічна культура вчителя. К. 1992. 96 с.

6. Стратан-Артишкова Т. Б. Творчо-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва: монографія. Кіровоград, 2014. 448 с.

REFERENCES

1. Masol, L. M. (2006). Zahal'na mystets'ka osvita: teoriya i praktyka [General art education: theory and practice]. K. 432 s.
2. Oleksyuk, O. M. (2006). Muzychna pedahohika : navch. posib. [Music pedagogy: textbook. way.]. K. 188 s.
3. Padalka, H. M. (2008). Pedahohika mystetstva [Pedagogy of art]. K. 274 s.
4. Rostovs'kyu, O. YA. (1997). Pedahohika muzychno spruyman'na : navch.-metod. posib. [Pedagogy of musical perception: teaching method. way]. K. 248 s.
5. Rudnyts'ka, O. P. (1992). Spruynyattya muzyky i pedahohichna kul'tura vchytelya [Perception of music and pedagogical culture of the teacher]. K. 96 s.
6. Stratan-Artyshkova T. B. (2014). Creative and performing training of the future music teacher: monograph. Kirovohrad. 448 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЦОВА Олена Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна культура майбутніх учителів музичного мистецтва.

SHEVTSOVA Olena Borysivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Art Education of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Scientific interests: professional culture of future music teachers.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 37.022:329.17(477.8)ОУН

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-371-375

ШЛЯХТИЧ Роман Петрович –

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук
Державного університету економіки і технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5877-3522>
e-mail: shliakhtych_rp@kneu.dp.ua

ВОЛКОВА Марина Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук
Державного університету економіки і технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3182-7639>
e-mail: a.volikov@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ В ПРАЦЯХ ПРОПАГАНДИСТІВ ОУН(Б) ПОВОЄННОГО ЧАСУ

В статті розглядаються особливості роботи ОУН(б) з молоддю у повоєнний час. Одним з елементів такої роботи було розроблення цілісної системи педагогічних поглядів та уявлень. Ідеологи ОУН(б) повоєнного часу розробляли плани роботи з молоддю, які мали реалізовуватись в умовах підпілля. Ці плани передбачали теоретичну та практичну складову. Вони мали відповідати тактичній схемі «Олег», яка була розроблена лідерами ОУН в Україні в 1945-1946 роках. Ця тактична схема була спрямована на виховання та підготовку до боротьби молодіжних кадрів як основного джерела поповнення живої сили руху опору. Вона передбачала такі основні завдання: формування механізму підбору молодіжних кадрів; виховання молоді в націоналістичному та націонал-патріотичному дусі; формування в неї різнопланових (організаційних, конспіративних, пропагандистських, розвідувально-терористичних) навичок боротьби в легальних і підпільних умовах, керівництво повсякденною діяльністю молодіжних організацій.

Також важливе значення мала розробка педагогічних ідей. Ці ідеї включали різні аспекти, як-от: філософсько-ідеологічні засади виховання українців; завдання виховання молоді в рамках ОУН; практичні механізми реалізації цих завдань тощо. Мета